

KONCEPT FÖR NYTORPS GÄRDE

2015-03-20

Denna koncepthandling är framtagen av Stockholms stad.

Beställare är Exploateringskontoret genom Kristin Quistgaard
Stockholm 2015-03-20

Arbetsgruppen utgörs av:

Christian Herold, Birgitta Nylander, Kristin Quistgaard, Pierre Savard, Lars Ström
Exploateringskontoret
Martin Edfeldt
Stadsbyggnadskontoret
Inger Bogne
Stadsdelsförvaltningen i Skarpnäck
Katarina Kjellberg
Trafikkontoret
Anette Jansson
Miljöförvaltningen
David Neuschütz
Tovatt Architects and Planers
Sofia Sandqvist, Nejra Lagumdzija, Alice Johansson
Tengbom

INLEDNING

Nytorps gärde i den gröna promenadstaden

Uppdraget för gestaltningen av Nytorps gärde har varit att skapa ett offentligt grönt rum i enlighet med den gröna promenadstadens riktlinjer. I dessa riktlinjer pekas på betydelsen av att skapa ett sammanhängande nät av gröna promenader som kan locka människor till att gå och cykla till vardagens viktiga platser. I dokumentet efterlyses även fler gröna mötesplatser som kan gynna integration och mänskliga möten i stadens offentliga uterum. Ambitionen att upprätthålla eller stärka funktionerna i Stockholms ekologiska infrastruktur så att ett rikt växt- och djurliv kan bevaras är ytterligare en riktlinje som bör beaktas vid exploateringen och gestaltandet av Nytorps gärde. Att vidareutveckla Stockholms grönstruktur, genom utvecklingen av Nytorps gärde med en större variation av park- och naturtyper är utgångspunkten för kommande parkprogram.

Samråd

Samråd för områdesprogrammet i Hammarbyhöjden och Björkhagen hölls sommaren 2014. Samrådet gällde hela utredningsområdet inklusive Nytorps gärde. I handlingarna redovisades inget konkret förslag på utformning av själva gårdet, men många synpunkter dök ändå upp som är viktiga att beakta vid gestaltandet av gårdet.

I flera remissyttranden kommenterades förslagens inverkan på de ekologiska spridningsvägarna inom området. Dessa yttranden rörde mest Hammarbyskogen men synpunkterna är ändå relevanta för gårdet i sig. Det uttrycktes en stark oro för att bebyggelsen och dess angoringsvägar skulle inkräkta för mycket på gårdet. Det öppna fältet, badet och skogskullen sågs som delar av parken som var oerhört värdefulla.

Utifrån de synpunkter som framkom i samrådet har gestaltningen av gårdet särskilt fokuserat på att bevara siktlinjer och de öppna ytorna som finns på gårdet. Vidare har staden arbetat för att bevara och stärka den biologiska mångfalden och spridningsvägar för djur och växter. Bebyggelsens möte med gårdet har också särskilt beaktas för att gårdet inte skall upplevas privatiserat utan lättillgängligt och en del av den offentliga stadsväven.

Parkmark är idag 22 ha. Den nya bebyggelsen tar 3,5 ha i anspråk.

Nytorps gärde hösten 2014

Programförslaget som det illustrerades på samrådet sommaren 2014. Illustration: Tovatt Architects and Planners

Förslaget för Nytorps gårde som det illustrerades på samrådet sommaren 2014. Förslaget har sedan dess bearbetats utifrån bla. inkomna synpunkter i samrådet.
Illustration: Tengbom

Godkänt dokument - Martin Edfelt, Stadsbyggnadskontoret Stockholm, 2015-05-14, Dnr 2012-10147

Under hösten 2014 lät Expolateringskontoret Novus utföra kvalitativa och kvantitativa interjuver med boende i närheten av Nytorps gårde för att få fram mer konkreta underlag till arbetet att utveckla Nytorps gårde.

I undersökningarna framgick det att Nytorps gårde ses som en viktig och värdefull plats. De öppna ytorna och lugnet ses som två av gårdets viktigaste kvaliteter. Gården upplevs dock otryggt och öde under delar av dygnet och året. Bl a beskriver unga flickor i den kvalitativa gruppdiskussionen att de upplever platsen som öde och läskig vid kvällstid. För dem uppfattas bostäder som ett positivt tillskott eftersom det inger en känsla av trygghet genom att andra människor finns i närheten.

De flesta som rör sig över gårdet passerar det för att nå en annan målpunkt. Av de som besöker gårdet promenerar de flesta (8 av 10), besöker badet (3 av 10), eller träffar vänner (3 av 10).

Gärdet används framförallt på sommaren. Fler aktiviteter efterfrågas vintertid. Exempel på vinteraktiviteter som har tagits upp är skridskobana, julbasar, tävling i att bygga snögubbar/figurer. Andra aktiviteter som nämnts är dansbana, loppis, konserter och lekpark. Bland de unga tonårsflickor som deltagit i studien diskuterades en dansbana som under vinterhalvåret kan användas som skridskobana.

Rapporten kommer fram till följande rekommendationer som underlag för utvecklingen av Nytorps gårde:

Man bör skapa en levande mötesplats för alla och bevara den öppna karaktären på gårdet. Man bör även skapa förutsättningar för organiserade aktiviteter och erbjuda ytor för lekupplevelser. Slutligen rekommenderas åtgärder för att öka upplevelsen av trygghet i området.

Om du med tre ord skulle beskriva din bild av Nytorps gärde idag, vilka tre ord skulle du då välja?

Ordassociationer kring Nytorps gårde i Novus undersökning. Ju fler svar ju större har ordet illustrerats. Illustration: Novus

KONCEPT

Utformning av Nytorps gärde

Ambitionen i gestaltandet av Nytorps gärde är att lyfta området, stärka kopplingen till de omgivande stadsdelarna samt att erbjuda aktivitet, umgänge och avkoppling för alla. Förutom detta syftar förslaget till att bevara och förstärka de redan befintliga naturkaraktärerna som idag finns på gårdet så som brynen och de öppna fälten samtidigt som nya biotoper adderas.

Förslaget gestaltas i enlighet med de riktlinjer som *Den gröna promenadstaden*, stadens strategi för utveckling av Stockholms parker, anger vad det gäller kvalitet och integration i stadsdelen. För att skapa en tydlig gräns mellan det offentliga parkrummet och staden och samtidigt integrera parken i stadens rumsliga struktur och rörelsemönster blir gestaltningen av gårdets kantzoner väldigt viktig. En tydlig och välkomnande gestaltning av dessa kanter kommer att kunna säkerställa en offentlig park som inte privatiseras eller naggas i kanten. Kanterna är också den zon där stadskaraktären möter parken och en integration mellan olika rörelsemönster och rumsliga strukturer sker. Med en medveten gestaltning i dessa zoner kan parken bli en attraktionskraft och en motor för områdets utveckling.

I förslaget föreslås att en aktivitetszon placeras i den västra och södervända delen av parken mot den nya bebyggelsen. Denna zon utvecklas till en stor park där aktiviteter samlas och kan bli en målpunkt för många parkbesökare bl a från Kärrtorp, Bagarmossen samt stora delar av östra söderort. Zonen blir även avslutningen på staden och kan rymma aktiviteter i form av t.ex caféer och ett allaktivitetshus. Här skapas på så sätt en integration mellan stadslandskapet och parklandskapet samtidigt som en attraktiv offentlig arena tillskapas. Den östra delen av Nytorps gärde får bevara sin nuvarande karaktär som öppet dalstråk, med den betydelsefulla funktionen som en av söderorts viktigaste entréer till Nackareservatet.

Förslaget för gestaltning av Nytorps gärde utgår ifrån de värden och den tradition som skapades då Stockholms stad under 40- och 50-talet utvecklade Stockholms gröna parker genom det som kom att kallas Stockholmskolan;

“Sjövikar, björkdungar, hagmarker, hällar och bryn bevarades eller återskapades i stiliserad form inne i staden. Naturen förädlades och tillgängliggjordes med stigar, bänkar och lekytor. Den nya stilen blev känd som Stockholmskolan. Fokus i parkplaneringen låg på parken som offentligt rum – för samvaro, lek, motion, kultur och rekreation. Parkteatern och parkleken slog igenom och omfattande program för konst genomfördes.”

Nytorps gärdes karaktär, det öppna fältet och de tydliga brynen, bevaras och stärks i enlighet med Stockholmskolans

DEN GRÖNA PROMENADSTADEN

En strategi för utveckling av Stockholms parker och natur
Tillägg till Stockholms översiktsplan Promenadszonen

Utställningsförslag maj 2013

Den gröna promenadstaden
En strategi för utveckling av
Stockholms parker och natur.

tradition där Mälardalens landskap och traditionella hävd varit utgångspunkten.

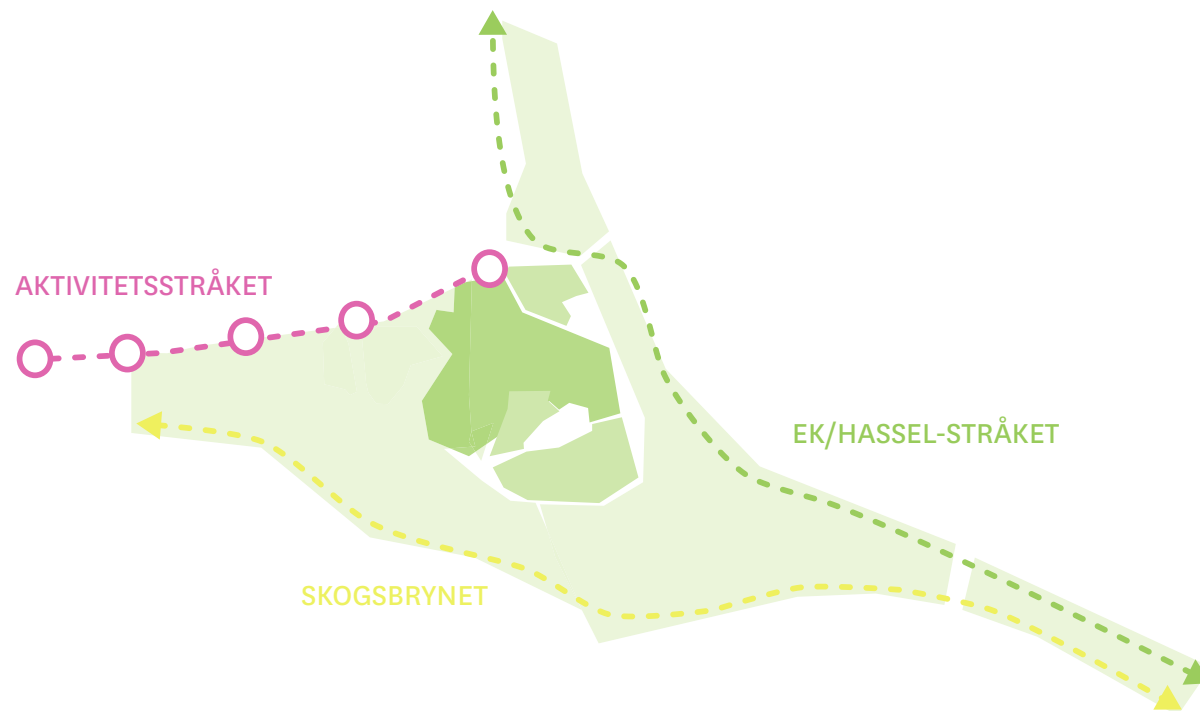
Tre huvudstråk

Gärdet utvecklas i förslaget med tre tydliga stråk

- Den demokratiska och folkbildande ambitionen i Stockholmsskolan tas till vara i detta förslag genom att skapa ett aktivitetsstråk som är tänkt att främja jämlikhet och jämställdhet vid anspråkstagandet av det offentliga rummet.
- Utmed Gärdets nordöstra kant föreslås ett stråk med ek och hassel som tillför området fler ekologiska och upplevelsemässiga värden. Detta stråk förbinder de värdekärnor av ek som finns i Björkhagen med de som finns i Hammarbyskogen. Genom att skapa detta stråk, kompenseras delvis det intrång som görs i de ekologiska spridningsvägarna i området.
- Det tredje stråket i förslaget är en utveckling av gärdets södra bryn: Detta bryn som är norrvänt har en relativt låg biologisk mångfald. Därför föreslås att detta bryn förstärks med ett antal typbiotoper för att öka på den biologiska mångfalden. Genom att dessa typbiotoper utvecklas förstärks brynet och upplevelsen av förkastningen, samtidigt som en visuell variation tillförs.

På Nytorps gärde och i de föreslagna stråken bör det även finnas utrymme för offentlig konst och andra kulturella yttringar. Konst och kultur kan berika staden och öka mångfalden och komplexiteten i stadsmiljöerna.

Förslaget har en ambition att integrera konsten i processen att gestalta en regional stadspark, för att tillföra ytterligare en dimension till parkupplevelsen.

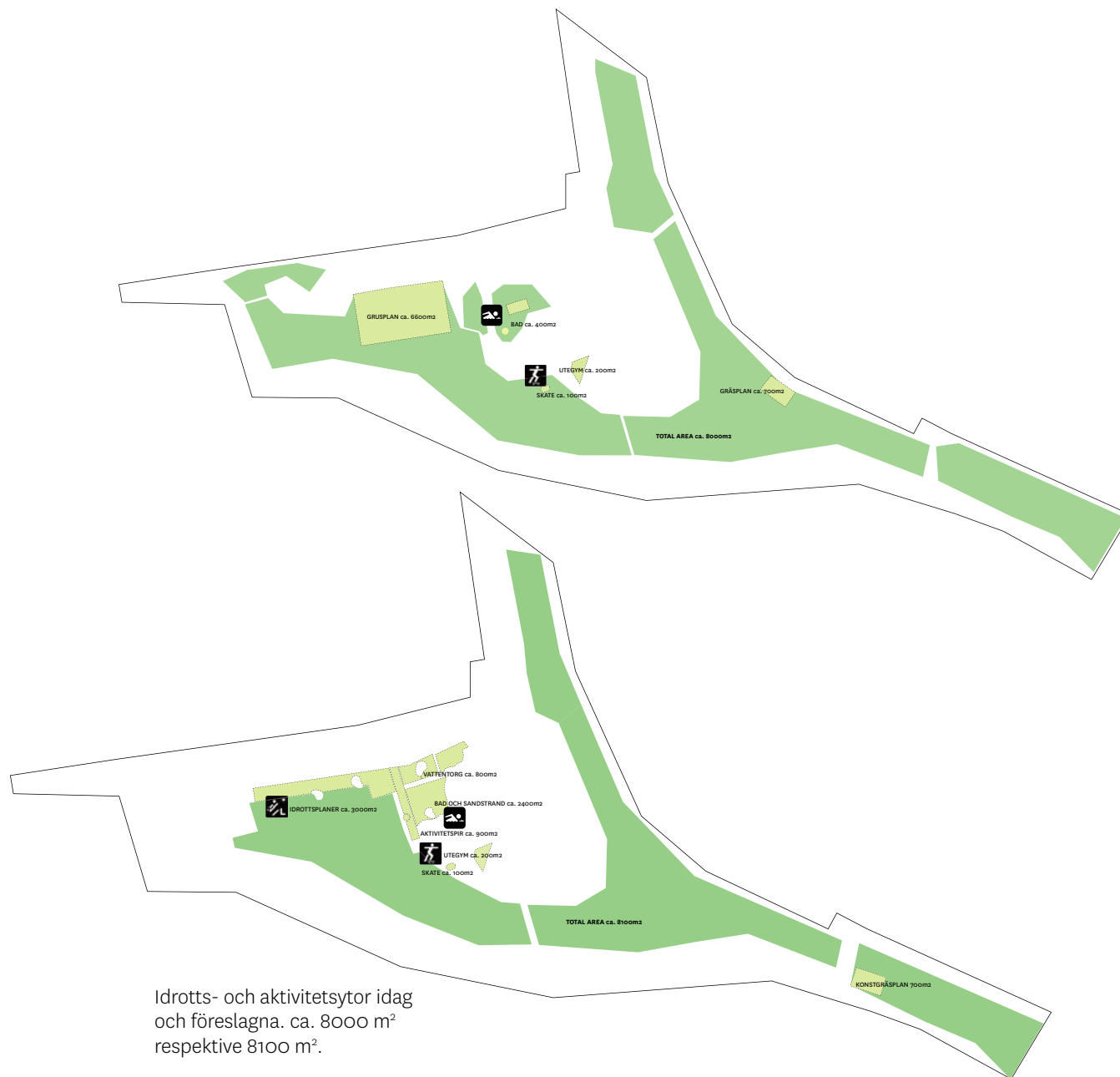
Nytorps gärde och folkhälsa

Nytorps gärde används i dag till viss del för idrott och 8054 m² är mark som förvaltas av idrottsförvaltningen. Den marken består till största delen av en stor grusad fotbollsplan på 6650 m² på den östra delen av gårdet. Planen är i dag inte använd i särskilt stor utsträckning. Stockholm har som mål att stimulera fler stockholmare till att bli fysiskt aktiva. Stockholms idrottspolitiska program syftar till att locka inaktiva i alla åldrar att bli fysiskt aktiva, med särskilt fokus på;

- Ungdomar mellan 13-20 år, särskilt flickor
- Flickor 7-20 år med utländsk bakgrund
- Personer med funktionsnedsättning och barn
- Ungdomar mellan 7-20 år med lägre socioekonomisk bakgrund än genomsnittet

I dag har området kring Nytorps gärde relativt gott om aktivitetsytor som lockar framför allt pojkar. Därför har förslaget på omgestaltning av Nytorps gärde och dess idrottsytor fokuserat på att skapa platser som lockar flickor från alla samhällsklasser och ursprung att bli mer fysiskt aktiva. Det aktivitetsstråk som förslås på gårdet har i förslaget försetts med idrottsytor och informella aktivitetsytor som lockar i första hand dessa grupper.

I förslaget har Nytorpsbadet utökats, en dans- och isbana med spegelväggar har placerats utmed den föreslagna gatan och områden som lockar till lek och rörelse utan tävlingsmoment, såsom studs mattor och balansnät, har placerats i lägen vid naturliga mötesplatser.

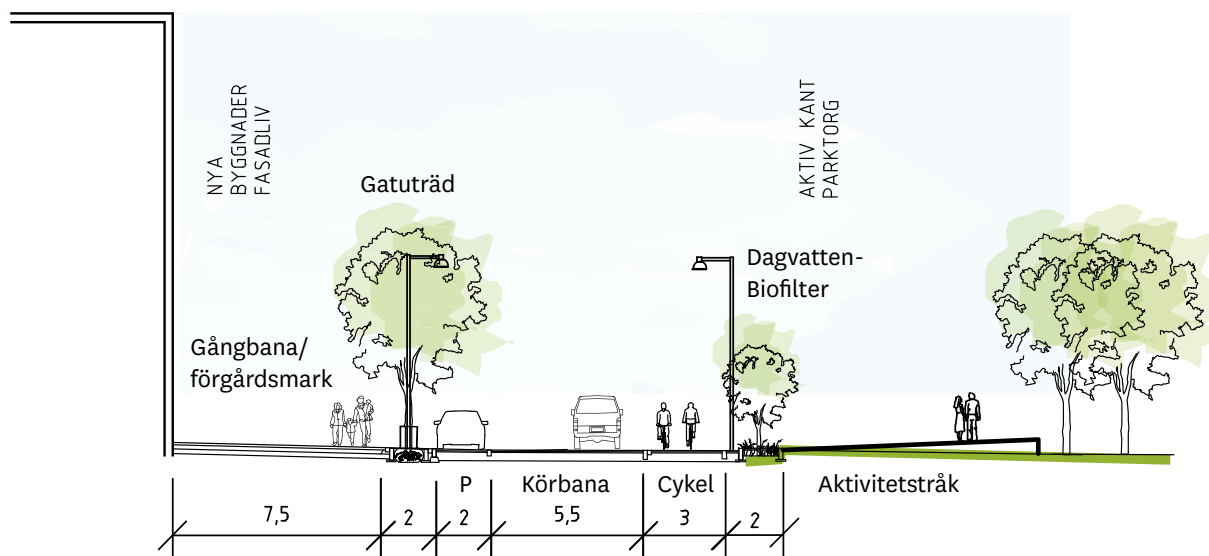

Konceptuell illustrationsplan för Nytorps gårde 2015-03-20, bearbetad efter samråd. Illustration: Tengbom

AKTIVITETER FÖR ALLA

Sektion över hur ny gata planeras möta parken och aktivitetsstråket.

Aktivitetsytor varvas med platser för avkoppling och umgänge. Inspiration: 10th Serpentine Pavilion, London

Inspiration: Konst som lockar till rörelse.
Inspiration: Strandpromenaden, Umeå.

Badet kan utvecklas med sandstrand och aktiviteter så som beachvolleyball.
Visionsbild.

Ett vattentorg med spännande effekter skapas intill stråket.
Inspiration: More London Riverside.

EKOLOGISKA FÖRSTÄRKNINGSÅTGÄRDER

Ekdunge med undervegetation av vitsippor

© Karin Jonsson CC BY 2.0

www.flickr.com/photos/karinjonsson/8741913654/in/photostream/

Tillägg i naturmark av konst och installationer.

Inspiration: Konst inplacerad i naturmarken

BIOTOPER OCH SPRIDNINGSVÄGAR

- ÖPPEN GRÄSYTA
- ÄDELLÖVSKOG
- BLANDSKOG
- VÄRDEKÄRNA
- EKOMRÅDE KLAS 3
- EK SPRIDNINGSVÄG
- FÖRSTÄRKT BRYN

Värdekärnor som har goda förutsättningar att hysa hög biologisk mångfald av skyddsvärda arter som finns på och i närheten av Nytorps gårde förstärks genom stödplantering samt sammankoppling med den nya spridningskorridoren av ek- och hassel. Illustration: Tengbom

Inspiration: Det öppna landskapsrummet behålls och brynzonerna förstärks. Ronneby brunnspark.

DAGVATTEN

Inspiration: Svackdike i parkmark. Von Kraemers Allé, Uppsala

Inspiration: Grönblå-strategier utmed gata med öppna dagvattenstråk för rening och fördröjning. Illustration: Tengbom

DAGVATTENHANTERING

Dagvatten fördröjs och renas genom biofilter som t.ex svackdiken. Illustration: Tengbom

Inspiration: Mönster där vatten fördröjs Berlin

Inspiration: Konst i dagvatten Berlin

Inspiration: Biofilter, SLU Campus, Ultuna